

der holde saa overordentlig stærkt paa, hvad de kalde, men rigtignok fællagtig kalde, at udvide den ringest stillede Landalmuens politiske, kommunale og borgerlige Myndighed og Magt. Det maa forbause mig, at de derimod tro, at vi ikke bør udvide dens materielle Magt, som egentlig forekommer mig at være det Allervigtigste, da den danner Grundvillkaaret for at kunne bruge den anden. Naar, det er billigere selv at putte de 13½ eller 18 Millioner i Lommen og affpise de Andre med en udvidet politisk og kommunal Myndighed! Lad dem have den at bære paa, vi Andre beholde Millionerne for Fæstefamilierne og deres Paarevende osv. Dette vide vi, hvad er. Det Andet derimod kan man tage for, hvad man vil. Det kan være ypperlige Valgprogrammer at sige, at disse høje Toll paa Rigsdagen ikke ande Menigmand nogen som helst videre politisk eller kommunal Myndighed, end han har, hvortil, naar man siger til den samme Menigmand: Vi unde Ser Lov og Del i Millionerne, skal saadan Tale naturligvis kaldes høiere Snak, aristokratisk, folkefjendtlig maasse endogsaa, — thi vi alene, vi Fæstebønder have Krav paa ikke alene vore Førefers, Dphlyfers, Veilederes, men ogsaa hele Samfundets dyrefjorte Velvillie. Dette vil jeg ikke give min Stemme til. Jeg skal tilraade Alle, som nogenlunde dele, hvad jeg her har udtalt, at stemme mod Fleraltets Underdringsforslag under Nr. 30, 31 og 32 og holde paa Regjeringens Forslag og derimod ved deres Stemme i alt Fald at støtte den Tanke, som er nedlagt i mit Underdringsforslag til § 20. Det skulde være mærkeligt, om dette Forslag ikke skulde lide, naar man kom til at undersøge det nøiere i Enteltighederne, af Brøst, Sætt og Ufuldkommenheder. Det trænger vistnok til Udvidelse i mange Retninger og maasse i det Hele taget til flere betryggende Forskrifter i en og anden Retning; men dette kan jeg ikke tillægge saa overordentlig stor Vægt, især som Sagen nu ligger for, da det jo, om det bliver indlemmet i Lovforslaget, vil kunne tages nøiere under Overveielse ved en anden Leilighed. Jeg skal dog lige fuldt gjøre min Undskyldning i saa Henseende. Det har nemlig ikke kunnet falde mig ind at

tro, at jeg besad den fornødne Dygtighed og Indsigt i vor Landholvgivning og vore Landboforhold; thi jeg har været i den naive Tro, siden jeg blev Rigsdagsmand i 1858, at var der noget Omraade, som man kunde tro det overflødigt at sætte sig videre ind i, var det vor Landholvgivning, fordi Kundskaben der til er saa overmaade stærkt repræsenteret her i Rigsdagen. Det gjør mig saaledes ondt at maatte optræde i Grunden som en Slags Dilettant eller Prøvekunstner (En Stemme: Eller Suffer!) ja, man kan ogsaa sige: Suffer, lad gaa! Men de ærede Medlemmer ville ogsaa indrømme, at det ikke er saa sjældent, at selv meget store Lovgivere her i Salen, meget indflydelsesrige Medlemmer, ere komne med et Forslag, som er blevet i den Grad, som man siger, formelig hugget til Kluffik, at Bedkommende maatte love Bod og Bedring og Omdannelse deraf til næste Gang, og saa har ladet det opstaa i et følgende Forslag som en Fugl Søn. Jeg siger kun dette i Forudsølelsen af, at det næsten vilde være utroligt, hvis Forslaget ikke skulde lide af mange Brøst og Mangler. Men een Fuldkommenhed har det, nemlig at det kan tjene som Udtryk for, at vi her ikke ville gjøre Statens Ret, Meddeindomsret eller Overdeindomsret i det frigjorte Majoratsbøndergods gjældende uden at give hele Bøndealmuen Lov og Del i det Udbytte, som følger dermed. Har Bøndestanden eller Fæstebøndestanden, hvad man nu vil kalde den, ingen Meddeindomsret, som man har kaldet det, men har Staten det, saa begaar Staten Uret mod de andre trængende Samfundsklasser ved ikke at bruge de Midler, som den i Kraft af denne Ret faar, til Understøttelse for den, som nærmest trænger til saadan offentlig Understøttelse. Det er netop dette Gue, som mit Forslag er hienligt til at udtrykke. Jeg har kun dvælet saa længe ved Mærkligheden af, at det liden af Ufuldkommenheder, for at man ikke ved en Skjævhed eller Ufuldkommenhed eller Redaktionsbemærkning skal komme bort netop fra den deri nedlagte Grundtanke. Dermed vil jeg henstille i alt Fald Tanken til Thingets Overveielse, og jeg skal selvfølgelig være saa medgjortlig som muligt med Hensyn til Forslagets endelige Redaktion, forsaavidt der